

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. LIII. Tumultuosæ linguæ grande vitium describitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

dante incendat ignem. Atque tunc maxime suo se officio prædare functum credit, cum ignis luculentus vixerit. Hoc sanè diaboli artificium est, unum ab altero distrahere, veterem conjunctionem dirimere, amicitias dissuere, familiaritates extinguere: at verò Christi est, oves dispersas colligere, lites componere, animos jungere, pacem conciliare, & hos & istos in pristinam concordiam reducere. Ideo proclamat: *Qui non congregat mecum, spargit.*

Beati ergo pacifici, quoniam filii Dei vocantur. Diabolus ejusque affectus hoc agunt, ut amicum cum amico, domum cum domo, urbem cum urbe, populum cum populo committant per incendiarias has linguas. Os susurronum, diaboli est armamentarium, è quo arma promuntur, quibus liberi in parentes, fratres in sorores, mariti in uxores, cognati in cognatos utuntur. Atque istud quidem subtili sit nequitia. Audies enim susurrones, qui dicant: *Obsecro te, cave dixeris hoc tibi à me narratum, ne res immoretur: ego cerè sub rosa hac tibi velim dicta: quid si alii hoc reserent, ea res mihi fraudi foret, negare enim me talia unquam dixisse.* Ideo ille qui ejusmodi prunas à susurrone accepit, clauso eas servat pectore. Atque hinc immortalia odia, clandestinæ similitudines, pertinax invidia: amici non salutantur, cognati vitantur, veluti sanæ ac nominis pestes: mirantur alii subito mutatos, præsertim cum offensionis causam ignorent. Hoc omne malum à susurronibus est. Ex his repetas qui alterius aures atque animam ejusmodi verbis occupent: Equidem vehementer doleo, mi optime Iohannes, te ita passum traduci, mallem ab alio id audires quam à me: quia tamen fidelitatis hoc officium esse arbitror, silere nequeo, quam horrenda de te spargat ille ipse, in quem plurimum benefici contulisti; miror sanè quod talia de te foras efferre audeat. Ita flare solent diaboli folles; hoc flatu concitatur ignis. Verissimè dixit Salomon: *Verba susurronis quasi simplicitas, & ipsa perveniunt ad intima ventris.*

Sed alium audias susurronem, qui ubi plurima mentitus, dicat nihilominus, non audere se omnia dicere, vix rerum dimidiam partem à te recensitam; admiranda magis ab aliis audienda. En avem incendiariam, ut prunas subijciat moliendo incendio! Atque hoc longè deterius est, quam si omnia fuscè deblaterasset.

Spolieri anus nequissima è mediâ susurronum fæce notum sibi dominum accessit, & tanquam fida monitrix: Mi domine, agebat, ille tuus æmulus militem conduxit, ut vitæ tuæ armatas strueret insidias; tuum erit prudenter has declinare, aut vim vi repellere. Eadem furia illum ipsum, quem alteri detulit ut insidiatorem, accedens: O bone domine, agebat, ille vim parat contra te, ego tuæ incolumitatis amans monere volui, ne fortè hosti occurreres imparatus. Ab his vocibus pugna tumultuaria sunt ortæ, sed planè sanguinaria, quas illa Canidia, vetularum pessima, oratione non longè concitavit. Nunquid & huic anui diabolus par calceorum porrexerit longâ pericâ, dixeritque quod illi trivenefici, Me longè sapientior es.

Neque susurrones tantum, sed ii etiam, qui eos benevole audiunt, gravi supplicio vindicabuntur: Dicitur, si non haberet fur, cui furta venderet, non furaretur; ita prorsus si deessent susurroni benevoli auditores, definiret & ipse obganire ad aures; desint furum hospites, demum & fures non erunt: desint susurronum patroni, tandem nec susurrones erunt.

§. VI.

Quam verè questus est Siracides: *Lingua tertia multos commovet, & dispergit illos de gente in gentem, civitates muratas divitum destruxit, & domos magnatum effudit.* Est lingua verax & est mendax: lingua susurronis, lingua tertia est è duabus illis composita; quæ modò vera, modò falsâ proloquitur, modò ungit, modò pungit; præsen-

tes laudat, absentes vituperat. Hæc lingua, si conatum mendaci illius spectes, Dei regnum turbat universum, & evertit: composita Qualenam hoc regnum Dei? Beatus Paulus opportu-

nissime respondet: *Non est enim regnum Dei esca & potus, Rom. c. 14. sed iustitia & pax & gaudium in spiritu sancto.* Susurronum lingua iustitiam conculcat, pacem eliminat, discordiam excitat, & tristitiam. Atque hoc nonnunquam inde provenit, quod susurro amborum, quos inter se committit, gratiam exambiat. At sæpe non gratiam, quam cuniculis tam iniquis querit, sed grave odium reportat. Quod apertissimè testatur Siracides: *Susurratori autem, inquit, odium, & inimicitia, & contumelia. Susurro coinquinabit animam suam, & in omnibus odietur.* Hanc ille gratiam meretur, idque jure meritisimo. Nam hoc unum linguæ vitium ceterorum plurima complectitur, adulationem, mendacium, detractionem, & si quæ hujus generis sunt. Et ipsi susurrones plurimis titulis insigniuntur: nam alfectatores, aurium servi, Satanæ folles, bellorum incensores, diaboli tubicines vocantur.

Tubicen olim bello captus, & neci addictus est. At ille infimis precibus rogare institit, vitæ suæ parcerent, mortaliū neminem à se occisum. Cui iudices responderunt: At eos qui plurimos occiderunt, ad cædes incendiisti classico: actum de te; occidendus es. Eodem forsitan nomine susurrones se purgaverint, neminem à se jugulari: sed eos, o improbi, qui alternis vulneribus se jugulant, in cædes animatis, vestrum est.

Ere ciere viros, Martemque accendere cantu. Virgil l. 6. Vos odia struitis, & contentiones inimicitias incendiis. Eneid. post initium. diabolo charissimi tubicines. Eam ob causam Deus hoc linguæ vitium peculiari lege vetuit: *Non eris criminator nec susurro in populo.* Et quemadmodum Deus alia pleraque linguæ vitia, ita & hoc punire solet, ut quod susurro aliis, hoc idem illi fiat ab aliis. Luculentum ejus rei paradigmata est Antipater Herodis filius, qui immodicâ regni cupiditate incensus in Alexandrum & Aristobulum fratres, alterum ex altero vāstamentum commentus est, quo eos apud parentem in odium adduceret, itaque regno excluderet. His cerè sermonibus paternas aures oneravit, ut uterque fratrum jugulatus fuerit. Sed tandem etiam nequissimi susurronis fraus omnis detecta est, & à patre, à quo gratiam moliebatur, iussus & ipse occidi.

Hoc quivis persuasissimum sibi habeat, in suum se damnum loqui, quidquid demum furivis ejusmodi sermonibus contra alios loquatur. Projectus in altum lapis in jacentem recideret: Penilus in suo ardebit bove: sic lingua noxia suum jugulabit auctorem. Disertissimè monuit Siracides: *Non appelleris susurro, & linguâ tuâ ne capiaris, & confundaris.* Laqueum gerit faucibus, quisquis talem linguam: Hæc non solum alios, sed & suum dominum illaqueabit.

T

CAPVT LIII.

TVMULTVOS Æ Lingue grande vitium describitur.

Non immeritò miratur Magnus Jacobus Apostolus, omne genus animalium tam serpentium & indomabilis, gradientium, quam volantium & natantium domari posse, & etiam subinde cicurari, linguam tamen esse indomabilem. Canem institutio humana pæne simiam efficit; in macellum mittitur, ut æconomus, perferendis litteris aliò ablegatur, ut tabellarius. Quam varia condiscent equi? humanos mores proximè imitatur Elephas. Omnis natura bestiarum & volucrum, & serpentium, & ceterorum domantur & domantur à naturâ humanâ.

Ejusdem animi Ambrosius: *Ipsum, inquit, vocis sonum libet modestia: nec cuiusquam offendat aurem vox fortior.* Quod si sapientis est, loqui suaviter & demissè, ut vult Bonaventura, certè insipientis & stulti erit, acerbè & tumultuosè loqui. Salomon toto capite hic annuens: *Vitiosus est, qui loquitur velocem ad loquendum: Stultitia magis speranda est, quam illius correptio.* Hominis malè sani proprium est, ore turbido procellas in obvium quemque ejicere, & sæpe de rebus vilissimis tumultus maximos ciere. At plerumque ubi multum clamoris, ibi parum rei aut veritatis est. Nisi res ipsa clamorem exigat, & ut sic dicam, tumultum vocis. Veritas ex ore mansueti & minimè clamoso, longè pulchrior prodit & amènior, quàm è tumultuoso & clamoribus assueto.

§. IV.

Fit nonnunquam ut in domo aliquâ interiore, aut in conclavi à plateis averfo eæ sint turbæ & clamores, ut in plateis transeuntes audiant & mientur hanc domus tempestatem: quid si domum hanc ingrederentur, & in ipso turbarum loco confliterent, quàm offensis auribus detestarentur inconditos illos ululatus? In hominis animo, in penetralibus his abstrusissimis omne genus affectuum latet, hinc ira, tristitia, impatentia, injuria, lascivia, & omne hoc vulgus delitescit ac tumultuat, publicè nihilominus hi tumultus audiuntur, cum scilicet patet ostium, Lingua: quæ jam inquit, quanta seditio in ipso erit pectore? dum clausum & obscuratum est domus ostium, servi & ancillæ rebelles coerceri possunt, cum fores patent, seditiosa familia domesticum tumultum dividit in plurimos: ita quamdiu quis silet, aut verba profert mitia, tamdiu fores habet custoditas, & in itam plurimum potest, perinde ut in incendiis civicis, quamdiu ignis non erumpit, magistratus patrem-familias non punit, & incendium faciliùs sopiri potest; ubi verò in apertum evolatit flamma, signum è turri datur, fax noctu, de die labarum protenditur, accurritur, jamque magistratus ob neglectos ignes jus habet puniendi: sic clausi pectore affectus, suo quidem domino, sed aliis non nocent, & minori negotio coerceri possunt, ubi verò per tumultuosam linguam eruperint, & aliis nocent, & difficiliùs reprimuntur.

Quamobrem S. Diadocus utilissimè præcipiens: Volo, inquit, te esse breviloquum, raro loquum, & submissè voce loquentem. Nam pravi sicut in sensu leves, sic in locutione præcipientes, clamosi, vehementes sunt. Regius Placens Tumultuosam ejusmodi linguam objugans: *Dilexisti, ait, omnia verba precipitationis.* Lingua Tumultuosæ prima virtus est, præcipitare verba, & velut per scalas dejicere, ut unâ quasi ruinâ effundantur omnia.

Lingua Tumultuosæ affinis est *seditiosa*, quæ fragore grandi prorumpit; gladios, bombardas, sanguinem loquitur. Ab hac erat cruentum illud, *Tolle, Tolle, Crucifige.* Ab illâ sunt hæ voces non ignoræ: *Cæde, laceræ, per nostras præcipita, præcipitatos jugula.* Hæc lingua servos in dominum, cives in Magistratum, subditos in principem armat: Venite, clamant, excutiamus jugum: Ad arma, ad arma; libertas vindicanda est. Hæc lingua bellis ardere jussit Germaniam per tot jam annos. Sed ubi hæc lingua est, ibi auris plerumque nulla est: nil audit, nil moniti admittit aut consilii: ideo nos illam monere desinimus; ad Tumultuosam redimus.

§. V.

Sermo mitis ac moderatus inter Principem ac Regem necessarias virtutes numeratur. Hierosolymæus Rex David seipsum hac in re accusans: *Quoniam tacui, ait, inveteraverunt ossa mea dum clamarem totâ die.* Quis hoc satis assequatur? quomodo clamavit, si tacuit? aut quomodo tacere potuit, dum clamaret? Hæc aliâque in

A speciem sibi contraria effrenis ac tumultuosa lingua facere simul potest, & tacet & clamat; studiosè tacet id omne quod in alterius laudem ac commendationem est, clamat & altum vociferatur, cum habet quod carpatur, quod accuset, quod reprehendat & damnet, hinc turbæ & tumultus ingentes, hic repetitæ plagæ & ictus non perfunctorii.

Fuit qui tumultuosam hanc linguam malleo lotorio comparandam censeret. Non ineruditè. Idque confirmatur verboso conjugum duorum dissidio. Non procul Witembergâ maritus uxorem crepidâ percussit. Egredere id tulerunt cognati uxoris, & de consilii sententiâ maritum ad se vocarunt. Cum præsentè expositulatum de injuriâ, quam suæ conjugi cognatæ ipsorum fecisset. Porro meminisset, non ancillam sibi aut mancipium nupsisse: si quid diffensionis intercederet, non illico verberibus & pugnis de re decidendum. His auditis maritus iræ continens, vultu sereno & ad omnem humanitatem composito: Affines optimi, ajebar, admonitionem vestram boni consulo, sed hoc unum rogo, ne quid inaudita parte alterâ severius statuatis. Equidem fateor me conjugi offensorem non continuissè manum, sed illius impulsu hoc factum: nam illa me prius percussit, & quidem longè immittius: nam malleo lotorio est usa. Vos igitur judices convenio; decernite, an non gravior plaga sit, à malleo lotorio quàm à crepidâ plagas accipere. Mirantur cognati, & quærunt quâ ratione lotorius malleus in iratas conjugis manus venerit? Hic ille subridens, Lingua, inquit, me verberavit, quam ego lato illi malleo non absumilem, sed eo longè graviorem censeo. Utrunque tñsus, & gratiæ conciliatio.

Sanè lingua improba præcipue Tumultuosa malleus est, sed latus & lotorio simillimus, à quo ictus omnes sonori valde sunt & clamosi, præsertim cum panni madidi runduntur. Væ tibi quisquis es, quem hic malleus pulsarit, qui nec regibus parcat. Philippus Rex Macedo, si quâ aliâ virtute, certè contumeliarum patientiâ illustris fuit. Demochares ad illum, Parthefialtes, ob nimiam & procacem linguam appellatus, inter alios Atheniensium Legatos venerat: auditâ benignè legatione Philippus: *Dicite, inquit, mihi, facere quid possum, quod sit Atheniensibus gratum?* Excepit Demochares, & linguâ nimis quàm tumultuosâ & præcipiti respondit, *Te suspendere.* Indignatio circumstantium ad tam inhumanum responsum exorta est: quos Philippus contescere jussit, & Theritam illum salvum incolumemque dimittere. At vos, inquit, ceteri Legati nuntiate Atheniensibus, multo superiores esse, qui ista dicunt, quàm qui impune dicta audiunt. Verissimè dixit Anneus: *Propterea est magnitudinis vera, non se sentire percussum.* Et hoc profectò est lotorium illum malleum sustinere sine damno.

Rex Regum, Messias Orbis, exemplo suo nos docuit non tantum linguâ non tumultuari, non clamare, sed & tolerare linguas tumultuosas, & vincere taciturnâ lenitate.

CAPUT LIV.

TURPILOQUA Lingua omnibus Christiani Orbis finibus proscribitur.

Non mihi si lingua centum sint, oraque centum, Omnes improbæ linguæ lapsiones enumeravero. In tantâ errorum varietate hanc aliqui gradationem constituunt inter multiloquium, vaniloquium, stultiloquium, Turpiloquium, quorum alterum altero gravius tiloquium, delinquit, Multiloquium peccat defectu modi, verba Vaniloquium agglomerat, eaque toris modis effundit. Vaniloquium defectu finis delinquit, inutilia prorsus garriendo. Stultiloquium priora duo superat, quando non tantum

Ioan. M^{or}.
lius tom. 2.
mibi pag.
na 178.

Tumul-
tuosa lin-
gua mal-
leus est.

Sen. lib. 9.
de ira c. 23.

Ibid. c. 25.

Vir. lib. 6.

Æneid.

Differen-
tia graduû
inter Mul-
tiloquium,
& Turpi-
loquium.

Vanilo-
quium, quâ
stultiloqui-
um.

Vanilo-
quium, quâ
stultiloqui-
um.

Vanilo-
quium, quâ
stultiloqui-
um.

Vanilo-
quium, quâ
stultiloqui-
um.

Vanilo-
quium, quâ
stultiloqui-
um.